

การรับรู้ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของฝ่ายการพยาบาล
โรงพยาบาลของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร

นางสาว บุบผา พวงมาลี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-334-594-9

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PERCEPTION OF LEARNING ORGANIZATION OF NURSING DEPARTMENTS,
GOVERNMENTAL HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS

Miss Buppa Puangmalee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration
Program in Nursing Administration
Faculty of Nursing
Chulalongkorn University
Academic Year 1999
ISBN 974-334-594-9

บุบผา พวงมาลี : การรับรู้ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาล
ของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร (PERCEPTION OF LEARNING ORGANIZATION OF
NURSING DEPARTMENTS, GOVERNMENTAL HOSPITALS, BANGKOK
METROPOLIS) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญใจ ศรีสถิตยันทากร, อาจารย์ที่
ปรึกษาร่วม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณีวรรณ ฉัตรอุทัย, 170 หน้า. ISBN 974-334-594-9

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของฝ่ายการ
พยาบาล โรงพยาบาลของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือ พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์
การทำงาน 1 ปีขึ้นไป โรงพยาบาลของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร 8 แห่ง จำนวน 380 คน เลือกกลุ่ม
ตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบ Multi-stage sampling เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้นเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของฝ่ายการพยาบาล มีค่าความเที่ยง .98 วิเคราะห์ข้อมูล
โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลของรัฐ เขต
กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้
การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และการคิดอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับปานกลาง การมีแบบแผนความคิด
การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน อยู่ในระดับสูง
2. ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของฝ่ายการพยาบาลของสังกัดกระทรวงกลาโหม สังกัด
กระทรวงสาธารณสุข และสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อยู่ในระดับสูง ความเป็นองค์กรแห่งการ
เรียนรู้ของสังกัดกรุงเทพมหานคร และสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณา
รายด้านพบว่า สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการมีแบบแผนความคิดอยู่ในระดับสูง ด้านการเป็นบุคคลที่
รอบรู้ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และการคิดอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับปานกลาง
สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด้านการมีแบบแผนความคิด การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเรียนรู้ร่วม
กันเป็นทีมอยู่ในระดับสูง ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ และการคิดอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับปานกลาง
สังกัดกระทรวงกลาโหม ทุกด้านอยู่ในระดับสูง สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้
การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีแบบแผนความคิด อยู่ในระดับสูง ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และการ
คิดอย่างเป็นระบบอยู่ในระดับปานกลาง และสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

คณะพยาบาลศาสตร์	
ภาควิชา.....	ลายมือนิติ.....
การบริหารการพยาบาล	
สาขาวิชา.....	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
2542	
ปีการศึกษา.....	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4177565236 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD : PERCEPTION/LEARNING ORGANIZATION

BUPPA PUANGMALEE : PERCEPTION OF LEARNING ORGANIZATION OF NURSING DEPARTMENTS, GOVERNMENTAL HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. BOONJAI SRISATIDNARAKUL
THESIS CO-ADVISOR : ASST. PROF. MANEEWAN CHAT-UTHAI , Ph.D.
170 pp.ISBN 974-334-594-9

The purposes of this research were to identify the perception of the learning organization in the Nursing Departments of the governmental hospitals in Bangkok Metropolis. The subjects were 380 professional nurses with more than 1 year experience from the population of 7,776 , sampled by multi-stage sampling. The research instrument, with the reliability of .98 was constructed by the researcher to elicit the perception of learning organization. Data were processed to determine the percentage, mean and standard deviation.

Major findings were as follows :

1. In general, learning organization were perceived at the high level by nurses. In particular, mental models and shared vision were high while personal mastery, team learning and systems thinking were rated moderately.

2. Learning Organization of the Nursing Departments under the jurisdiction of the Ministry of Defense, the Ministry of Public Health and the Royal Thai Police Hquarter were perceived highly whereas those perceived by Nursing Departments under the Bangkok Metropolis and the Ministry of University Affairs were at the medium level. In particular, mental models of Bangkok Metropolis was perceived at the high level while personal mastery, shared vision, team learning and systems thinking were at the medium level. Participated nurses at the Royal Thai Police Hquarter perceived mental models, shared vision and team learning at the high level and moderate on personal mastery and systems thinking. Those at the Ministry of Defense perceived all aspects of the learning organization at high level. Nurses at the Ministry of Public Health perceived personal mastery, shared vision and mental models at the high level and moderate on team learning and systems thinking. All aspects of the learning organization of the Ministry of University Affairs' nursing departments were perceived at the medium level.

ภาควิชา..... คณะพยาบาลศาสตร์
สาขาวิชา..... การบริหารการพยาบาล
ปีการศึกษา..... 2542

ลายมือנית..... นพ. นวรัตน์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาใช้เวลา ให้คำแนะนำข้อคิดเห็น แก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนเอาใจใส่ และให้กำลังใจตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมาไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โพธิ์สาร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาด้านสถิติวิจัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณีวรรณ ฉัตรอุทัย กรรมการสอบวิทยานิพนธ์และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ช่วยกรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 8 ท่าน ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไข ปรับปรุง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และผู้เชี่ยวชาญที่ให้สัมภาษณ์เพื่อนำไปสร้างเครื่องมือวิจัย ทั้ง 5 ท่าน

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลและหัวหน้าพยาบาลทั้ง 9 แห่ง ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนพยาบาลวิชาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ให้ความกรุณาตอบแบบสอบถาม และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ทุนสนับสนุนบางส่วนในการทำวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการศึกษา และพี่น้องๆ เพื่อนๆ ที่ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา รวมทั้งผู้ที่ผู้วิจัยได้ไปขอความช่วยเหลือแต่มิได้กล่าวนามมา ณ ที่นี้ ขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่าน

สุดท้ายขอรำลึกถึงพระคุณของบิดาผู้ล่วงลับไปแล้ว ขอขอบพระคุณมารดาและครอบครัวของผู้วิจัยที่ให้โอกาสและสนับสนุนการศึกษาด้วยดีเสมอมา

บุบผา พวงมาลี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้.....	8
ความเป็นมาของแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้.....	8
ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้.....	9
แนวคิดสำคัญขององค์กรแห่งการเรียนรู้.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้และการเรียนรู้.....	12
องค์ประกอบขององค์กรแห่งการเรียนรู้.....	28
ลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้.....	38
แนวทางที่จะพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้.....	44
กลยุทธ์ที่สำคัญในการเสริมสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้.....	48
เทคนิค วิธีการในการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้.....	50
ลักษณะองค์กรพยาบาล.....	55
ความจำเป็นในการพัฒนาองค์กรพยาบาลไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้.....	69
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	80
ประชากร.....	80
กลุ่มตัวอย่าง.....	80
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	82
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	95
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	96
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	115
สรุปผลการวิจัย.....	116
อภิปรายผลการวิจัย.....	117
ข้อเสนอแนะ.....	123
รายการอ้างอิง.....	126
ภาคผนวก.....	133
ภาคผนวก ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ.....	134
ภาคผนวก ข วัตถุประสงค์เรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและขอความร่วมมือในการวิจัย.....	139
ภาคผนวก ค ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	144
ภาคผนวก ง. สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	159
ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเรื่องความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ ฝ่ายการพยาบาล.....	161
ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ.....	163
ประวัติผู้วิจัย.....	170

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร.....	81
2 องค์การแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิด Senge.....	83
3 องค์การแห่งการเรียนรู้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ.....	87
4 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม.....	94
5 จำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามสังกัดของฝ่ายการพยาบาล...	98
6 จำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล.....	99
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ รายด้านและโดยรวมของฝ่ายการพยาบาล.....	101
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของฝ่ายการพยาบาล ในด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ จำแนกเป็นรายข้อ.....	102
9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของฝ่ายการพยาบาล ในด้านการมีแบบแผนความคิดจำแนกเป็นรายข้อ.....	104
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของฝ่ายการพยาบาล ในด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน จำแนกเป็นรายข้อ.....	106
11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของฝ่ายการพยาบาล ในด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม จำแนกเป็นรายข้อ.....	108
12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของฝ่ายการพยาบาล ในด้านการคิดอย่างเป็นระบบ จำแนกเป็นรายข้อ.....	111
13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้ของฝ่ายการพยาบาล รายด้านและโดยรวมจำแนกตามสังกัด.....	113

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมองค์การ.....	12
2 A Model of the Learning Process ของ Kolb.....	16
3 รูปแบบหรือกระบวนการในการเกิด Personal mastery.....	30
4 ลำดับขั้นตอนของการเกิด Mental models.....	32
5 วัฏจักรองค์ประกอบทั้ง 5 ขององค์กรแห่งการเรียนรู้.....	37
6 Global learning organization model.....	38
7 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	79